

Nowy model pasów do podnoszenia wielkich zwierząt. — Wiadomości Weterynaryjne Nr. 193, 1936 r.

Badania doświadczalne wyjąłowania narzędzi chirurgicznych w wodzie przestopionej. (wspólnie z A. Dziżyńskim). — Polska Gazeta Lekarska Nr. 39 września 1936 r.

Moje doświadczenia z kwasem trójchlorooctowym przy leczeniu nowotworów dojrzałych. — Przegląd Weterynaryjny Nr. 7, lipiec 1938 r.

Stosunek chirurgii ludzkiej do chirurgii weterynaryjnej. — Wiadomości Weterynaryjne Nr. 88, 1927 r.

SPIS PRAC UCZNIÓW PROF. DRA E. WAJGLA wykonanych w Klinice Chirurgicznej Wydz. Wet.

Aleksander Dziżyński: Z badań nad t. zw. „chorobą pooperacyjną”. — Przegląd Weterynaryjny Nr. 10 i 11 1937 r.

Aleksander Dziżyński: (wspólnie z Prof. Dr E. Wajglą). — Badania doświadczalne wyjąłowania narzędzi chirurgicz-

nych w wodzie przestopionej. — Polska Gazeta Lekarska Nr. 39 1936 r.

Stanisław Spiewak: Unamiętnienie ciała obcego z przeliku psa zapomocą cięcia zewnętrznego. — Wiadomości Weterynaryjne Nr. 152 1933 r.

Stanisław Spiewak: Anatomiczne uzasadnienie cięć przy trzebieniu ogierów. — Wiadomości Weterynaryjne Nr. 166 1934 r.

Edward Szyfelbein: Metoda otwarcia i wycięcia stawu zuchwowego u psów i kotów. — Wiadomości Weterynaryjne Nr. 165 1934 r.

Aleksander Skotnicki: Metoda badania zależności pomiędzy chodami a wzrokiem u konia. — Warszawa 1935 r.

Aleksander Dziżyński: Obraz krwi przy ochwacie. — Pamiętnik XIV Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich w Poznaniu, wrzesień 1933 r.

1. Prace naukowe i referaty zbiorowe

Zakład Mikrobiologii Wydziału Lekarsko-Wet. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej
Kierownik: Prof. Dr JÓZEF PARNAS.

JÓZEF PARNAS, ZDZISŁAW MĘCIŃSKI^{*)}, LEO ERENBERG, STEFAN STEPIŃSKI

Studia nad przeciwbakteryjnym działaniem niektórych sulfamidów i penicilliny

(Różycza — pasteurella — brucella — wąglik — szeleścińca — pomór drobiu — paratyfus)

Etudes sur l'action antibactérienne de certains sulfamides et de la pénicilline.

Praca subwencjonowana przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych

BADANIA WŁASNE

Doświadczenie I.

22.IX 1945 r. zaszczerpiono 15 gołębi 0,1 24-godzinnej hodowli Pasteurella aviseptica. Po 12 godz. zaczęto im podawać parenteralnie sulfidynę, prontosił i streptocid w postaci zastrzyku domięśniowego 0,5% roztworu (zawiesiny) tych sulfamidów. Do 18 godz. wszystkie gołębie padły. Obrazy sekcyjne: zmiany anatomiczopatologiczne typowe dla posocznicy krwotocznej. Wyśiewy z krwi, wątroby, śledziony, płuc: Pasteurella aviseptica.

Wniosek: Kuracja gołębi, zaszczerpionych Pasteurellą trzema wyżej podanymi sulfamidami rozpoczęta w 12 godzin po zakażeniu pozostaje bez rezultatu.

Doświadczenie II.

Dnia 3.X 1945 r. zastosowano u gołębi Nr 16, 17 i 18 trzydniowe uderzenie sulfamidami w postaci zastrzyków sulfidyny, streptocidu i prontosiłu w ilości 0,5% zawiesziny domięśniowo 4 razy dziennie.

6.X 1945 r. wszystkie wymienione gołębie oraz gołąb kontrolny dostały podskórnie 0,1 24-godzinnej bulionowej hodowli Pasteurella aviseptica. Gołąb kontrolny padł 7.X. Wyśiew: Pasteurella. Gołąb Nr 16 padł 7.X. (prontosil). Gołąb Nr 18 padł 8.X (streptocid). Obraz sekcyjny: Zmiany typowe dla posocznicy krwotocznej. Wyśiew: Pasteurella. Gołąb Nr 17 (sulfidyna) żyje.

Wniosek: Trzydniowe uderzenie sulfidyną uratowało gołębia nie tylko od śmierci, ale w ogóle nie zauważono u niego żadnych objawów chorobowych. Tak samo uderzenie sulfidyną nie wywołało żadnych zaburzeń w organizmie.

Doświadczenie III.

Gołębie Nr 19, 20 i 21 oraz gołąb kontrolny otrzymały 6.X podskórnie 0,1 24-godzinnej bulionowej hodowli Pasteurella aviseptica i równocześnie z zakażeniem zaczęto zastrzyki 5% sulfidyny, streptocidu i prontosiłu 4 razy dziennie po 0,5 domięśniowo. Gołąb kontrolny padł 7.X. Wyśiew: Pasteurella. Gołąb Nr 19 (streptocid) padł 7.X. Gołąb Nr 21 (prontosil) padł 8.X. U obu obraz sekcyjny: Zmiany typowe dla posocznicy krwotocznej. Wyśiew: Pasteurella. Gołąb Nr 20 (sulfidyna) żyje.

Wniosek: Sulfidyna podawana natychmiast po zakażeniu przez 5 dni ratuje gołębia od śmierci, a nawet nie zauważono u gołębia jakichkolwiek objawów zakażenia. Streptocid przedłużał życie gołębia o 24 godziny w porównaniu z prontosiłem.

*) Zdziśław Męciński opracował część pracy tytułową, się wpływ sulfamidów na Pasteurellę.

III.

Doświadczenie IV.

13.X gołębie Nr 22, 23 i 24 oraz gołąb kontrolny otrzymały 0,1 24-godzinnej bulionowej hodowli Pasteurella aviseptica podskórnie i równocześnie u gołębi numerowanych zastosowano domięśniowo zastrzyki 0,5 5% sulfidyny 4 razy dziennie przez 5 dni. Gołąb kontrolny padł 14.X. Wyśiew: Pasteurella. Gołąb Nr 24 padł 21.X, czyli przeżył 8 dni od chwili zakażenia. Obraz sekcyjny: niejasny. Wyśiew: Pasteurella. Gołąb ten znajdował się przez cały czas doświadczenia w stanie charłactwa i właściwie dzięki temu prawdopodobnie nie uratował go sulfidyna. Gołębie 22 i 23 żyją.

Wniosek: Potwierdzenie wniosku poprzedniego.

Doświadczenie V.

13.X kury Nr 1 i Nr 2 oraz kura kontrolna otrzymały podskórnie 0,2 24-godzinnej bulionowej hodowli Pasteurella aviseptica. Zaraz po zakażeniu dawano 4 razy dziennie domięśniowo 1,0 cem 5% sulfidyny. Kura kontrolna padła 14.X. Wyśiew: Pasteurella. Kura Nr 1 padła otrzymawszy sulfidynę w ciągu 4 dni, 18.X kura Nr 2 otrzymawszy sulfidynę w ciągu 4 dni, padła 22.X. Sekcja: Zmiany typowe dla cholery drobiu. Wyśiew: Pasteurella.

Wniosek: Czterodniowe uderzenie sulfidyną zachowało kury przy życiu nawet 9 dni, jednakże nie uratowało od śmierci.

Doświadczenie VI.

15.X kura Nr 3 otrzymała w ciągu 2 dni 4 razy dziennie 1,0 5% sulfidyny, a na 3-ci dzień podskórnie 0,2 Pasteurella aviseptica. Kura padła 22.X. Sekcja: Zmiany typowe dla cholery drobiu. Wyśiew: Pasteurella. Kura Nr 4 otrzymała w jednym dniu 4 zastrzyki po 1,0 5% sulfidyny, zaś na 2-gi dzień 0,2 hodowli bulionowej Pasteurella aviseptica. Po 24 godzinach kura padła. Wyśiew: Pasteurella. Kura Nr 5 otrzymała 18.X o godz. 8 rano od razu w 4 punktach ciała 4 cem 5% sulfidyny, zaś 19.X o godz. 8-ej rano 0,2 hodowli Pasteurella aviseptica. 21.X kura padła. Wyśiew: Pasteurella. Kura Nr 6 otrzymała 2 cem 5% sulfidyny w 2 punktach ciała. Na drugi dzień otrzymała 0,2 hodowli Pasteurella aviseptica. Na trzeci dzień kura padła. Wyśiew: Pasteurella.

Wniosek: Sulfidyna podawana kurkom przed zakażeniem w dużych dawkach nie była w stanie wstrzymać infekcji śmiertelnej.

Doświadczenie VII.

15.X. Gołąb Nr 25 otrzymywał przez 2 dni 4 razy dziennie 0,5 5% sulfidyny. Na 3-ci dzień 0,2 hodowli Pasteurella

Pasteurella. Gołąb Nr 26 otrzymał w ciągu jednego dnia 4 zastrzyki 0,5 sulfidyny, na 2-gi dzień 0,2 hodowli Pasteurelli, a padł dopiero na 12 dzień, wykazując Pasteurellę. Gołąb Nr 27 otrzymał jednorazowo 2 cm sulfidyny w 4 punktach ciała i na drugi dzień 0,2 hodowli Pasteurelli. Padł na 13-ty dzień. Wysiew: Pasteurelli nie stwierdzono. W tej grupie gołąb kontrolny otrzymał 18.X 0,2 hodowli Pasteurella aviseptica. Padł 20.X wśród typowych objawów Pasteurellozy.

Wniosek: U gołębi sulfidyna wykazała zupełnie jasne działanie, chroniąc je przez długi okres czasu przed śmiercią, która jednakże do 10–12 dni nastąpiła.

Doświadczenie VIII.

18.X kura Nr 7 otrzymała o godz. 8 rano mieszaninę sulfidyny 1,0 + 0,1 hodowli Pasteurella aviseptica. 19.X kura padła. Wysiew: Pasteurelloza. Kura Nr 8 otrzymała mieszaninę 1,0 sulfidyny + 0,1 hodowli Pasteurelli. Padła po 2-ch dniach. Wysiew: Pasteurella. Gołąb Nr 28 otrzymał równocześnie mieszaninę 1,0 sulfidyny + 0,1 hodowli Pasteurelli. Padł na 2-gi dzień. Wysiew: Pasteurella. Gołąb Nr 29 otrzymał mieszaninę 1,0 sulfidyny + 0,1 hodowli Pasteurella. Padł na 2-gi dzień. Wysiew: Pasteurella.

Wniosek: Równoczesny zastrzyk mieszaniny sulfidyny w dużej dawce z kulturą nie chroni zupełnie gołębia od zakażenia i śmierci, tak jak u gołębia kontrolnego.

Doświadczenie IX.

18.X kura Nr 9 otrzymała mieszaninę 2 cm sulfidyny + 0,1 hodowli Pasteurelli. Padła do 48 godzin. Wysiew: Pasteurella. Kura Nr 10 otrzymała mieszaninę 2 cm 5% sulfidyny + 0,1 hodowli Pasteurelli. Padła do 24 godzin. Wysiew: Pasteurella. Gołąb Nr 30 otrzymał mieszaninę 1 cm sulfidyny + 0,1 hodowli Pasteurelli. Padł do 24 godzin. Wysiew: Pasteurella. Gołąb Nr 31 otrzymał mieszaninę 1 cm 5% sulfidyny + 0,1 hodowli Pasteurella. Padł do 3 dni. Wysiew: Pasteurella.

Wniosek: Równoczesne zastrzyki mieszaniny sulfidyny i hodowli Pasteurelli nie chronią gołębi i kur przed szybką śmiercią.

Doświadczenie X.

19.X kura Nr 11 otrzymała o godz. 9 rano 0,1 hodowli Pasteurella aviseptica, a potem, począwszy od godz. 12-jej regularnie 4 razy dziennie otrzymywała 1,5 cm 5% sulfidyny. Kura padła 21.X o godz. 12-jej. Wysiew: Pasteurella. Kura Nr 12 otrzymała 19.X o godz. 10-jej 0,1 hodowli Pasteurelli, a po 6 godzinach regularnie 4 razy dziennie 1,5 cm sulfidyny. Padła 21.X o godz. 12-jej. Wysiew: Pasteurella. Kura Nr 13 otrzymała o godz. 10-jej 0,1 hodowli i po 12 godzinach 1,5 cm sulfidyny 4 razy dziennie. Padła 20.X. Wysiew: Pasteurella. Kura Nr 14 otrzymała o godzinie 20-jej 0,1 hodowli Pasteurelli, a po 12 godzinach otrzymywała 4 razy dziennie 1,5 5% sulfidyny. Padła 22.X. Wysiew: Pasteurella. Kura Nr 15 otrzymała o godz. 10 rano 0,1 hodowli Pasteurelli i po 12 godzinach 4 razy dziennie 1,5 sulfidyny. Padła 21.X. Wysiew: Pasteurella.

Wniosek: U kur zakażonych Pasteurellą zastosowane zastrzyki sulfidyny przedłużają życie kury do 3 dni w stosunku do kontrolnej, ale nie chronią od śmierci.

Doświadczenie XI.

19.X gołąb Nr 32 otrzymał o godz. 9 rano 0,1 hodowli Pasteurella aviseptica, a potem po 3 godzinach 4 razy dziennie 0,5 sulfidyny. Gołąb żyje. Zastrzyki stosowano w ciągu 4 dni. Gołąb Nr 33 otrzymał o godz. 10 rano 0,1 hodowli Pasteurelli i po 6 godzinach 4 razy dziennie 0,5 sulfidyny. Gołąb padł na 10-ty dzień. Wysiew: Pasteurella. Gołąb Nr 34 otrzymał o godz. 20-jej 0,1 hodowli Pasteurelli i po 12 godzinach 4 razy dziennie 0,5 sulfidyny. 20.X gołąb padł. Wysiew: Pasteurella. Gołąb Nr 35 otrzymał o godz. 20-jej 0,1 hodowli Pasteurelli i po 12 godzinach 4 razy dziennie 0,5 sulfidyny. 20.X gołąb padł. Wysiew: Pasteurella. Gołąb Nr 36 otrzymał o godz. 20-jej 0,1 hodowli Pasteurelli i po 12 godzinach 4 razy dziennie 1,5 sulfidyny. 20.X gołąb padł.

Wniosek: Sulfidyna zastosowana u gołębi najdalej w 3 godziny od chwili zakażenia ratuje je w jednych wypadkach od śmierci, w innych wypadkach pozostawia przy życiu w ciągu 10 dni. Zastosowana później nie ma żadnego efektu.

Doświadczenie XII.

7.XI gołębie Nr Nr 37, 38, 39, 40, 41 i kontrolny, otrzymały 0,1 hodowli Pasteurella aviseptica. Wszystkie numerowane otrzymywały 4 razy dziennie od razu po zakażeniu 0,5 sulfidyny. Gołąb Nr 37 padł 9.XI. Wysiew: Pasteurella. Gołąb Nr 38 padł 14.XI. Wysiew: Pasteurella. Gołąb Nr 39 padł 18.XI. Wysiew: Pasteurella. Gołąb Nr 40 padł 15.XI. Wysiew: Pasteurella. Gołąb Nr 41 padł 11.XI. Wysiew: Pasteurella. Kontrolny padł 8.XI. Wysiew: Pasteurella.

Wniosek: Leczenie sulfidyną tuż po zakażeniu przedłuża gołębiom życie od 8–11 dni, po czym giną na skutek pasteurellozy.

Doświadczenie XIII.

14.XI gołąb Nr 42 otrzymał 0,1 hodowli Pasteurelli, po czym od razu był leczony przez 5 dni zastrzykami 0,5 sulfidyny 3 razy dziennie i równocześnie otrzymywał przez 3 dni raz dziennie 0,25 mleka domięśniowo celem podrażnienia układu śródłonkowo-siatkowatego. To samo gołąb Nr 43 i 44. Gołąb Nr 42 padł 21.XI, gołąb Nr 43 padł 26.XI, gołąb Nr 44 21.XI. U wszystkich wysiew: Pasteurella. Gołąb Nr 45 i gołąb Nr 46 otrzymały 11.XI 0,1 hodowli Pasteurelli, a następnie przez 5 dni 3 razy dziennie 0,5 sulfidyny, zaś 8.XI czyli 3 dni przed doświadczeniem otrzymały domięśniowo 0,5 tuszu celem zablokowania układu śródłonkowo-siatkowatego. Gołąb Nr 45 padł 20.XI, gołąb Nr 46 padł 15.XI. Wysiew: Pasteurella.

Wniosek: Ani pobudzenie, ani blokada układu śródłonkowo-siatkowatego nie wykazały wpływu na lecznicze działanie sulfidyny.

Doświadczenie XIV.

14.XI kury Nr 16 oraz Nr 17 i 18 otrzymały 0,1 hodowli Pasteurella aviseptica, a następnie przez 5 dni 3 razy dziennie 1,0 sulfidyny i 1 raz dziennie 0,5 mleka domięśniowo. Kura Nr 16 padła 19.XI, kura Nr 17 padła 18.XI i kura Nr 18 26.XI. Wysiew: Pasteurella. Kury Nr 19 i 20 otrzymywały 11.XI 0,1 hodowli Pasteurella aviseptica. Obie kury otrzymały 3 dni przed doświadczeniem codziennie po 1,0 tuszu domięśniowo. Kura Nr 19 padła 27.XI, kura Nr 20 — 20.XI.

Doświadczenie XV.

Do rzędu próbówek z bulionem o pH 7,6 z dodatkiem sulfidyny w rozcieńczeniach 1:20, 1:40, 1:80 itd. do rozcieńczenia 1:10240 wysiano Pasteurella aviseptica w ilości 1 kropla 24-godzinnej bulionowej hodowli. To samo do kontrolnej. Co 7 dni wysiewano z próbówek jedną cząstkę materiału na płytkę z krwią. Do II rzędu próbówek z bulionem dodawano w takiej samej ilości to samo rozcieńczenie prontosilu, do III rzędu — streptocidu. Już pierwszy wysiew wykazał, że sulfidyna hamuje, zupełnie wzrost Pasteurelli w rozcieńczeniu do 1:80. Ale to samo działanie wykazał prontosil i streptocid.

Wniosek: Badanie in vitro wykazało bakteriostatyczne działanie sulfidyny, prontosilu i streptocidu w dużych koncentracjach tych sulfamidów.

Wniosek ogólny.

Nie ulega wątpliwości, że sulfidyna w odróżnieniu od streptocidu i prontosilu ma szczególne powinowactwo do bakterii Pasteurella aviseptica, działa na nią in vitro i in vivo bakteriostatycznie, w wielu wypadkach, zwłaszcza u gołębi, a mniej u kur chroni od zakażenia i śmierci, w innych wypadkach przedłuża okres inkubacji zarazki nie zabijając go jednak i nie będąc w stanie uchronić zwierzęcia od śmierci. W świetle przedstawionych doświadczeń nie można polecić sulfidyny, jako pewnego środka profilaktycznego i leczniczego u zwierząt zakażonych Pasteurellą. Natomiast można zalecić zastosowanie zastrzyków sulfidyny zarówno u kur, gęsi, kaczek, jak i gołębi tam, gdzie chodzi o ratowanie cenniejszych sztuk i gdzie inne środki, szczególnie surowica przeciw cholerze drobiu — zawodzą.

Doświadczenie XXXIX.

10.XII.45 r. Gołębia Nr 128 zakażono przez domięśniowe wprowadzenie 0,1 24-godzinnej hodowli Pasteurella aviseptica. Natychmiast po zakażeniu zaczęto go leczyć przez podawanie 6 razy dziennie 250 J. O. penicyliny. Gołąb padł po 12 godzinach. Wysiew: Pasteurella aviseptica. Gołębie NrNr 129, 130, 131 leczone w ten sam sposób natychmiast po zakażeniu padły po 12 godzinach. Wysiew: Pasteurella aviseptica. Gołąb Nr 132 leczony natychmiast po zakażeniu padł po 7 dniach. Wysiew: Past. avisept. Gołąb Nr 133 leczony natychmiast po zakażeniu w ciągu 5 dni analogicznie do poprzednich — żyje.

Wniosek: U gołębi zakażonych Pasteurella aviseptica penicilina nie wykazała działania bakteriostatycznego.

Doświadczenie XXXI.

U 6 królików zakażonych Brucella bovis, u których odczyn aglutynacyjny stwierdzano dodatni w mianach od 1:400 do 1:1600, jakoteż b. silny odczyn Burneta, zastosowano 3 razy uderzenia sulfidynowe i streptocidem. Każde uderzenie polegało na czterokrotnych w ciągu dnia zastrzykach 5%, zawieszonych w preparatach domięśniowo w dawkach 2 cm. Równocześnie królikom podawano sulfamid per os mniej więcej 1,5 g dziennie. Po skończeniu tego kursu leczenia obserwo-

wano u nich odczynu Wrighta i Burneta w ciągu 10 tygodni. Nie zauważono żadnych zmian ani w nasileniu miana aglutynacyjnego, ani też w nasileniu odczynu Burneta.

Doświadczenie XXXII.

Do próbek, zawierających po 3 cm bulionu dodano: sulfidyny, streptocidu i prontosilu w takich ilościach, by otrzymać rozcieńczenia od 1:20 do 1:10,240. Do bulionów ze streptocidem dodano 4,25% glukozy. Następnie wszystkie próbki oraz próbki kontrolna, z których kontrolna dla streptocidu zawierała również 4,25% glukozy wysiano przez dodanie 1 kropli 72-godzinnej hodowli *Brucella bovis*. Następnie co 3 dni wykonywano posiewy na płytki z krwią z każdej próbki. Sulfidyna wykazała działanie hamujące w rozcieńczeniu 1:20, 1:40 i 1:80. Streptocid hamował w rozcieńczeniu 1:20 oraz 1:40.

Wniosek: Żaden z podanych sulfamidów mimo podawania w postaci silnych powtarzanych uderzeń nie wpłynął na zniżenie lub obniżenie miana odczynu Wrighta wzgl. odczynu Burneta. Sprawa wpływu leczniczego sulfidyny na *Brucella* jest w toku badania.

Doświadczenie XLI.

10. XII. 45 r. Kura Nr 21 była zakażona przez domięśniowe wprowadzenie wirusa pomorowego.

Leczona natychmiast po zakażeniu przez domięśniowe wprowadzanie 6 razy dziennie 1000 J. O. pro dosi peniciliny w ciągu 5 dni. Padła po 5 dniach. Sekcja: zmiany typowe dla pomoru. Kura Nr 22, leczona natychmiast po zakażeniu analogicznie do poprzedniej padła po 6 dniach. Sekcja: zmiany typowe dla pomoru. Kura Nr 23, leczona natychmiast po zakażeniu przez domięśniowe wprowadzanie 6 razy dziennie 2000 J. O. pro dosi peniciliny padła 6. dnia po zakażeniu. Sekcja: zmiany typowe dla pomoru. Kura Nr 24, leczona natychmiast po zakażeniu analogicznie do poprzedniej padła po 7 dniach. Sekcja: zmiany typowe dla pomoru. Kura Nr 25, leczona od 12 godzin analogicznie do poprzednich padła 4. dnia. Sekcja: zmiany typowe dla pomoru. Kura Nr 26, leczona natychmiast po zakażeniu przez podawanie 6 razy dziennie 5000 J.O. peniciliny w ciągu 5 dni żyje. Kura Nr 27, leczona analogicznie jak poprzednia natychmiast po zakażeniu padła 6. dnia. Sekcja: zmiany typowe dla pomoru. Kura Nr 28, leczona podobnie jak poprzednia natychmiast po zakażeniu padła po 10 dniach. Sekcja: zmiany typowe dla pomoru. Kura kontrolna padła na 4. dzień po zakażeniu. Sekcja: zmiany typowe dla pomoru.

Wniosek: U kur, zakażonych sztucznie pomorem penicilina przedłuża okres inkubacyjny o 2—8 dni.

d. c. n.

2. Epizoocjologia i choroby inwazyjne

Państwowy Instytut Weterynaryjny w Puławach — Wydział Parazytologii.

Kierownik: Prof. Dr WITOLD STEFAŃSKI

EUGENIUSZ ŻARNOWSKI

Przyczynki do zwalczania robaczyj jelitowej koni spowodowane przez nicienie z rodziny Strongylidae i glisty — *Parascaris equorum*

Contribution à la lutte contre la Strongylose et l'Ascaridose chez les chevaux

(Avec un résumé en français).

Kwestia występowania robaczyj jelitowej u koni i jej działania chorobotwórczego zwłaszcza na konie młode (poniżej 4 lat) zarówno jak konieczność jej zwalczania, jest sprawą powszechnie znaną i na szczęście docenianą przez ogół lekarzy weterynaryjnych. Jednak to ostatnie zagadnienie sprawia lekarzowi dużo trudności gdyż z czynnością odrobaczania łączą się zawsze takie sprawy, jak: wybór leku, jego dawkowanie, sposób zadawania, odpowiednie przygotowanie konia do kuracji itp.

Kto miał możliwość przeglądania weterynaryjnej literatury zagranicznej w ciągu kilku ostatnich lat, mógł stwierdzić, jak tego rodzaju tematy mimo, że bardzo stare, są jednak stale aktualne. Dowodzi to w pierwszym rzędzie tego, że nie ma zasadniczo leku, który by rozwiązywał powyższe zagadnienie całkowicie. W literaturze polskiej, aczkolwiek rzadziej, napotyka się także prace poruszające ten temat: J. Włochowski 1939, oraz G. Holzer 1937 — poruszający zagadnienie rozpoznawania robaczyj jelitowej koni przy pomocy odczynu strącania (precypitacji), a także jej zwalczania.

I. Od leku przeciwpasożytniczego wymaga się: 1) jak największej efektywności w działaniu, 2) niszczenia różnych rodzajów pasożytów przy inwazjach mieszanych w obrębie jednego narządu, 3) jak najmniejszego trującego działania na ustrój odrobaczanego zwierzęcia.

II. Możliwość nabycia leku jest kwestią niepośledniej wagi. Do niedawna rynek nasz był zarzucony mniej lub więcej wartościowymi specyfikami przeciworobaczyni. Wszystkie te preparaty miały jedną wspólną wadę. Właśnie to, że były specyfikami, których możliwość zdobycia była uzależniona tylko od istnienia zakładów produkujących. Ponadto skuteczność działania tych specyfików określonych nie przewyższała działania leków oficynalnych.

III. Dawkowanie i zadawanie leku powinno być w zasadzie jak najbardziej proste. Zważywszy jednak fakt, że lek trujący pasożyty jest sam w sobie także trującym dla zwierzęcia odrobaczanego, musimy wyśrodkować taką skuteczną dawkę leku i przyjąć tę metodę jego zadawania, aby jak najmniej zaszkodził pacjentowi.

IV. Przed zadaniem leku zwierzę powinno być głodzone przynajmniej 12—24 godzin, co zwiększa efekt kuracji. Po zadaniu leku zwykle należy głodzić zwierzę jeszcze przez kilka godzin. Oprócz tego często lecz nie zawsze konieczne jest zadawanie środka przeczyszczającego.

Spśród fauny robaczyj pasożytującej w przewodzie pokarmowym koni najczęstszymi i najbardziej chorobotwórczy-

mi są nicienie z rodziny Strongylidae i glisty *Parascaris equorum*.

Rodzina Strongylidae obejmuje w danym wypadku następujące najczęściej spotykane rodzaje:

1. Rodzaj Strongylus, gatunki: *Str. equinus*, *Str. edentatus*, *Str. vulgaris*.
2. Rodzaj Trichonema z licznymi gatunkami (21 — Składnik 1935).
3. Rodzaj Gyaloecephalus.
4. Rodzaj Poteriostomum.
5. Rodzaj Triodontophorus.

Wszystkie powyższe wymienione rodzaje pasożytują w jelicie grubym i ślepym. Nicienie z rodziny Strongylidae są tak częstymi pasożytami przewodu pokarmowego koni, że wprost trudno jest znaleźć konia, który byłby całkowicie o nich wolny.

Jeżeli mała ilość tych pasożytów przy zachowanej równowadze fizjologicznej konia specjalnie temu ostatniemu nie szkodzi, to zwiększenie tej ilości może spowodować osłabienie sił odpornościowych ustroju żywiciela, a nawet wywołać daleko idące zmiany.

Najbardziej typowymi objawami zarobaczenia jelit nicieniami z rodziny Strongylidae u koni, są: częste biegunki, niedostateczny rozwój (u koni młodych), matowy, nastrożony włos, wychudzenie, częste i szybkie męczenie się przy pracy. Przy bardzo silnej inwazji można zaobserwować niechęć do jada, objawy kolkowe, silne biegunki, osłabienie i nieśmiałość.

Wyżej wymienione objawy dotyczą tylko form dojrziałych pasożytów żyjących w jelicie. Chcąc stworzyć pełny obraz działania chorobotwórczego na ustrój żywiciela należy pamiętać o formach larwalnych tych nicieni, które zanim osiedlą się ostatecznie w świetle jelita grubego żywiciela, wędrują w sposób dotychczas niecałkowicie jeszcze prześledzony (drogą naczyń krwionośnych i chłonnych) po jego ustroju, uszkadzając poszczególne narządy (serce, płuc, wątroba), ściany naczyń (np. *Strongylus vulgaris* — zakrzepy w tętnicy kręzkowej, prowadzące do tętniaka, a także powodujące niekiedy u koni kolki trombotyczno-emboliczne) a wreszcie ściany jelit grubych przez tworzenie charakterystycznych guzków robaczywych, z których po pęknięciu uwolnione larwy wpadają do światła jelita i osiągają dojrzałość płciową. Taki pęknięty guzek może być przyczyną powstania wrzodu ściany jelitowej, co może niekiedy prowadzić nawet do jej perforacji i zejścia śmiertelnego żywiciela.